

Párisban, a franciák által rendezett olasz kiállításon a mi kis Correggiókat is kiállították. Ott hódítja a nagyvilágot. Itt nálunk alig vettek róla tudomást s most a világlapok mint az olasz művészet egyik leg-remekebb gyöngyszemét mutatják be olvasóinknak — képben és írásban — a tündéri Madonna del late-t.

A párisi szereplés idejére viszonzásképp három izig-vérig francia mester képét kaptuk kölcsön. A párizsi Louvre három remeke eljött látogatóba a budapesti Szépművészeti Múzeumba és elhozta magával, hacsak rövid néhány hétre is, a nagy francia múzeum színét, illatát, egy kis darabka Párist, egy kis darabka nagy francia képzőművészetet. A francia művészetre jellemző alkotásokkal érdemes foglalkozni annál inkább, mert a három mű három etapot jelent, melyeknek vonatkozásai az egyetemes művészettel kapcsolódnak.

*
Antoine Jean Watteau (1684—1721) a 18. század szellemes nagy mesterének «Kerti ünnepség» c. alkotása, amelyet másik két társával mutatnak be a Szépművészeti Múzeumban, reflektorfényt vetít korára és mesterére. Meleg nyári estén gondtalanul mulatozókat festett sötétzöldes-barnás tónusú, parkos tájképébe. Mesterként pásztorjáték, vidám, előkelő színjáték helyét mutatja. Nem az igazi életet látjuk itt. Ezek az apró, idepötyögtetett alakok, bársonyba, atlaszba öltöztetett kicsiny figurák, élvezetet hajszólo elpuhultak nem a való életet élik. Dekoratív színpadon mozognak, valósággal oxigénmentes térben léteznek annak ellenére, hogy Watteau levegőt varázsol magára, a tájra. Érezzük, ehhez a társasághoz a tikkasztó meleg,

az esti homály a stílszerű, valamint a fojtott levegő, a távolról idehallatszó halk gitár, a lány fuvola hangját, amely összefolyik a szökőkút zsongó csobogásával. Ez a különös légkör illik a képhez, a kor mondain, puderes hölgyeihez, elernyed, dekadens, piperkőc, parókás gigerlieihez.

Budapestre vonatkozó híradások

Szerző: *Jayczay János*

Cím: *KE-
PEK LÁTOGATÓBAN*

PEK LÁTOGATÓBAN

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

A «Kerti ünnepség» mesterkelt emberei színészkednek. Ha jól megnézzük a képet, azt látjuk, hogy a táj minden valósága mellett mégis csak kulissza. Komédia folyik itt, hogy miért, azt egy mondat, amelyet Watteau is használt, megmagyarázza: «A komédia örömet okoz, az öröm egészséges, az egészséges erős». A szegény, gálans, fiatalon elhunyt beteg festő hitt ebben.

*
Több mint száz évvel később Gustave Courbet (1819—1877) szintén valami kirándulóféléket ábrázol a «Les demoiselles de la Seine» című képén. A Szajna partján heverésző leányokat festett. A tárgy tehát hasonlít, de milyen másképpen látja a dolgokat, mint Watteau. Nem is csoda. Nagyot fordult azóta a világ. A rokokomester minden ideálját az idők szele réges-régen elfujta. Új nóta járja. A melódia nem szebb, mint a régi, a szöveg sem jobb, csakhogy a fő lantos most Courbet. A revolucionista, a realizmus nagy mestere, aki immár meg sem érti Watteaut. Az ő brutális, paraszti, őszerejű lelkülete, úgy lehet, megveti a régi parfömös levegőt, a halk zenét, a lágyan sóhajtozó figurákat, a rokokót kényes, kifent, mideres pereputtyával. Az ő tisztásán a muzsák már nem játszadoznak, az ő erdejében Pán már nem sipol.

Courbet politizál, kommunista és ennek levonja

Osztályozás

708

Idő: *1835*

Személy:

Helyszám:

konzekvenciáit. Művészete tárgyilagos realizmus akar lenni. A plasztikus festést tartja egyedül üdvözítőnek. Az «ujjakban rejlik a finomság» — mondja. A léleknek, szerinte — nem sok szerep jut az alkotásokban. A «bestialitás művésze» ez a barbár; az anyag-szerűt imádta, az anyag volt a bálvány.

Csakhogy nem minden sikerült úgy, amint azt Courbet elgondolta. Misem jellemzőbb rá, hogy mialatt a virtuozitás megbecsülését hirdeti és a materiáért, naturalizmusért lelkesedik, Rembrandtot másolja. Nem lehetetlen, hogy valami Nanát fest barátnőjével a Szajna partjára heve-

A. J. Watteau: Kerti ünnepség

résző leányokban. Mert a szépelgő, sokban romlott és finomkodó kor, az érzelmek és lassú szellemi átalakulás kora lejárt. A tizenkilencedik században él és dolgozik a festő, más a világ körülötte, más a polgári század egész díszlete. Változtak az életformák és megváltoztak az emberek. Új idők és új, foghatóbb eszmények járnak. Minden más már mint Watteau korában. A leányok arcboréneik színe, a táj, a fák lombjainak pontos rajza, a ruha anyagának hű visszaadása és sok minden képén a realizmus apostolának realista fölfogását igazolja, de szerencsére — mert egyébként semmit sem érnének munkái — ezen a hűségimádaton túl is van valami képeiben. Talán nem akarta, de belefestette lelkét is.

A régiekkel összehasonlítva így nincs is nagy differencia közöttük és közte, mindössze: festményein «Árkádia megfeketedett».

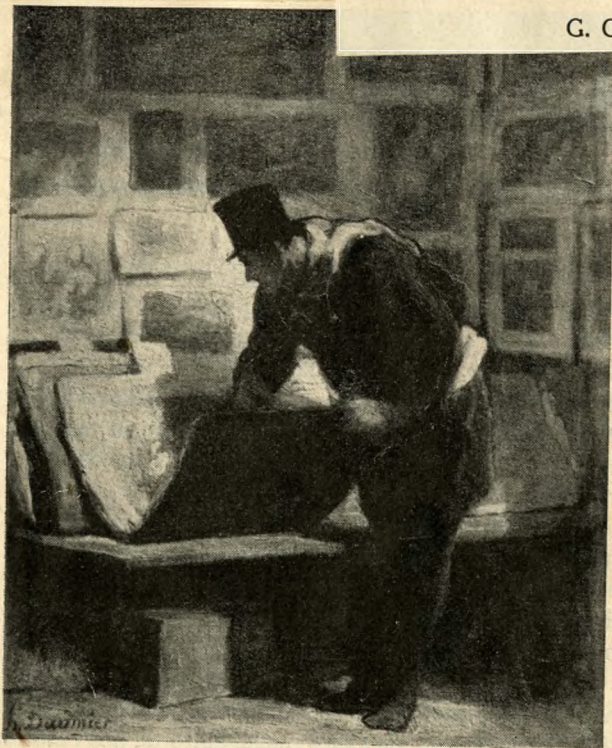
*

A hozzánk látogatóba érkezett harmadik kép a litográfia Rembrandtjának, Honore Daumiernek (1810—1879) műve. Címe: a «Műgyűjtő».

A művészet fanatikusa felfedezőútra kelt s a szép között kutat a

G. Courbet

H. Daumier: A műgyűjtő

Lányok a Szajna partján

117

«L'amateur d'estampes». Az egész kép nem nagyobb, mint az «Élet» egy lapja és mégis azt mondhatnók erről a kis festményről, hogy sűrített pszichológiai tanulmány. A szuggesztív olajfestményen a színes harmónia, a domináló sejtelmes villanófehér, tompafekete kompozíció, a világítás, az atmoszféra mind a gyűjtő izgalmas feszültséggel teli lelkeségét akarja festői eszközökkel alátámasztani. Watteau és Courbet képeiken korukat adják s ez az öntudatlan korkeresés bilincs a lelkükön. Daumier is annak az időnek szellemét akarja élénk vetíteni, amelyben él, azonban ő isten-áldotta tehetségénél fogva nemcsak korának emberét, nem is egy embert, hanem az örök embert ábrázolja a maga módján. Kegyetlen nyíltsággal, őszintén, azonban sohasem bántó szatírával, konvenciótól, etikettől mentesen leplezi le rajzaiban a kövérfejű, nagyképű bírót, ügyvédet, a nagyhasú kuruzsló orvost, gyógyszerészt, kereskedőt, politikust stb. Az örök embert mutatja meg az ő utólérhetetlen humorában a francia a festészet Molièrje, Daumier a «Caricature», a «Charivari» lapjain, litografiáin vagy apró és mindig mélyenszántó képein úgy, mint a «Műgyűjtő»-n is. A festészet csodái a nagy karrikaturistának ezek a zsebkendőnyi képei sokszor Rembrandt legjobb korszakának érettségében, művészi szófukarságában. Egész nagysága bennük van, talán jobban mint karrikatúráiban. Samint nézegetjük a metszetek között kotorászó amatőrt, önkénytelenül Van Gogh, Cezanne, Degas jutnak eszünkbe, akikre Daumier nagy hatással volt. Ez is igazol bennünket, hogy valóban tévedett, amikor azt hirdette, hogy «ő maga, az ő kora». Több volt: — műveiben a jövő is benne lakozott. Dr. Jajczay János